

Jolanta Taraszkiwicz

Uniwersytet Gdański

ROLA FUNDUSZY STRUKTURALNYCH W REWITALIZACJI REGIONÓW CHARAKTERYZUJĄCYCH SIĘ DUŻĄ KONCENTRACJĄ SCHYŁKOWYCH GAŁĘZI PRZEMYSŁU

1. Wspieranie dostosowań strukturalnych w przemyśle

Jednym z podstawowych zadań wynikających z zapisów traktatowych Unii Europejskiej (UE) jest dążenie do zwiększania spójności ekonomiczno-społecznej regionów znajdujących się w obrębie ugrupowania. Działania zmierzające do zmniejszenia różnic między regionami polegają na wspieraniu obszarów charakteryzujących się niskim stopniem rozwoju. Ważne są także działania polegające na stymulowaniu zmian strukturalnych (*trade adjustment assistance* – TAA) w regionach, które z powodu zmieniających się warunków w handlu światowym tracą swoją dotychczasową pozycję. Działania takie są szczególnie istotne w regionach charakteryzujących się znaczną koncentracją schyłkowych gałęzi przemysłu. Pojęcia sektorów „schyłkowych”, sektorów „z problemami strukturalnymi” czy też sektorów „wrażliwych” pojawiają się często w kontekście zwiększającej się presji konkurencyjnej na rynkach światowych (głównie ze strony krajów azjatyckich) oraz dyskusji na temat „uczciwych” zasad konkurencji. Pojawienie się nowych producentów na rynkach światowych prowadzi do wypierania produktów europejskich i spadku zatrudnienia. W UE od lat siedemdziesiątych XX w. spadek taki następuje w prawie wszystkich gałęziach przemysłu przetwórczego (wyjątkiem jest przemysł wyrobów gumowych i tworzyw sztucznych). Nie oznacza to jednak, że we wszystkich sektorach producenci europejscy utracili dotychczasowe przewagi komparatywne. Spadek zatrudnienia często jest efektem wzrostu produktywności pracy. W latach 1979-2001 odnotowano w UE wzrost produktywności pracy we wszystkich (z wyjątkiem przemysłu wytwarzającego paliwa) gałęziach przemysłu. Zatem spadek zatrudnienia nie może być jedynym kryterium uznania sektora za sektor schyłkowy, muszą wystąpić jeszcze inne nieko-

rzystne zjawiska, np. niskie tempo wzrostu produktywności sektora (w porównaniu z innymi sektorami), ujemne saldo bilansu handlowego lub spadek udziału w wytwarzanej w gospodarce wartości dodanej. Analiza sytuacji w przemyśle UE 15 wskazuje, że sektory schyłkowe to (pomimo wielu lat procesów restrukturyzacji) przede wszystkim: przemysł stoczniowy, przemysł włókien syntetycznych oraz przemysł motoryzacyjny. Od wielu lat sektory te są objęte różnego rodzaju programami zmierzającymi do poprawy ich konkurencyjności, a duża koncentracja przedsiębiorstw z tych branż w regionie wielokrotnie była podstawą uzyskania wsparcia z funduszy strukturalnych.

Podejście do wspierania restrukturyzacji sektorów wrażliwych w UE w ramach polityki regionalnej ulegało zmianom. O ile w latach 1989-1993 oraz w latach 1994-1999 wspierano procesy restrukturyzacji sektorów, o tyle w latach 2000-2006 celem wsparcia był rozwój regionów osiągnany przede wszystkim przez realizację priorytetów horyzontalnych.

Podstawowe cele europejskiej polityki dostosowań strukturalnych to: tworzenie klimatu prawnego i administracyjnego, podtrzymywanie konkurencji, wspieranie rozwoju infrastruktury, tworzenie stabilnych warunków dla efektywnego funkcjonowania rynków, działania na rzecz efektywności rynku pracy, usuwanie restrykcji w międzynarodowym przepływie dóbr, usług i kapitału oraz sprzyjanie konkurencyjności firm i sektorów.

Dostosowania strukturalne przemysłu wspierane były w dotychczasowej historii polityki regionalnej w ramach celów 1 i 2. Regiony UE 15 charakteryzujące się koncentracją sektorów upadających, nie spełniające kryteriów uzyskania pomocy z funduszy regionalnych w ramach celu 1, otrzymywały wsparcie w ramach celu 2. Dostosowania siły roboczej do zmieniających się warunków na rynku pracy wspierane były w latach 1993-1999 w ramach celu 4, natomiast od 2000 r. w ramach nowego celu 3. Rozszerzenie UE może spowodować, że regiony położone w nowych krajach członkowskich, charakteryzujące się znaczną koncentracją tradycyjnych gałęzi przemysłu, będą miały PKB *per capita* poniżej 75% przeciętnego dochodu w UE. Spowoduje to większy udział programów realizujących cel 1 w procesach restrukturyzacji przemysłu.

Problemy restrukturyzacji regionów przemysłowych wciąż stanowią istotne wyzwanie dla polityki regionalnej UE, tym bardziej że osiągnięcie długookresowego wzrostu w Europie wymaga rozszerzenia działań promujących wzrost również na (często niedostrzegane) problemy regionów wynikające z restrukturyzacji przemysłu. W wielu gałęziach przemysłu, takich jak: przemysł tekstylny, samochodowy, stalowy, górniczy, oraz w niektórych sektorach usługowych następuje w UE ciągły spadek liczby miejsc pracy. Koncentracja terytorialna tych sektorów stwarza wiele problemów dla gospodarki lokalnej i regionalnej, dlatego niezbędne są działania promujące nowe możliwości dla tych obszarów, a także umożliwiające przekwalifikowanie siły roboczej. Ponadto ważne jest wspieranie wysiłków zmierzających do dywersyfikacji gospodarki tych regionów.

2. Wspieranie regionów o dużej koncentracji przemysłu

W latach 1989-1993 oraz 1994-1999 wspieranie restrukturyzacji regionów z upadającymi sektorami przemysłowymi objęte było celem 2 (konwersja regionów poważnie dotkniętych upadkiem przemysłu) koncentrującym się wyłącznie na tym problemie. W latach 2000-2006 problem ten został włączony do poszerzonego celu 2 polityki regionalnej zatytułowanego „Wspieranie procesów społecznej i ekonomicznej konwersji obszarów stojących w obliczu trudności strukturalnych”. W ramach aktualnie obowiązującego celu 2 połączone zostały cele 2 (konwersja regionów poważnie dotkniętych upadkiem przemysłu) i 5b (ułatwianie rozwoju i dostosowań strukturalnych obszarów rolniczych) obowiązujące w latach 1994-1999. Jednocześnie rozszerzono obszar objęty wsparciem w ramach celu 2 o rejony charakteryzujące się małą dywersyfikacją ekonomiczną (tereny miejskie, o dużej koncentracji przemysłu rybnego, o dużej koncentracji usług).

Na obszarach korzystających ze wsparcia w ramach obowiązującego celu 2 mieszka 68 mln osób, co stanowi ok. 15% populacji rozszerzonej UE. Obszary te znajdują się głównie w starych krajach członkowskich. W nowych krajach członkowskich prawie wszystkie regiony zostały objęte pomocą w ramach celu 1 polityki regionalnej. Największy odsetek ludności terenów objętych celem 2 polityki regionalnej zamieszkuje w Finlandii, we Francji i na Cyprze.

Regiony przemysłowe charakteryzujące się dużą koncentracją sektorów wymagających restrukturyzacji, objęte programami pomocy w ramach celu 2, zamieszkuje 8,5% całkowitej populacji UE (nieco ponad 31 mln osób). Zgodnie z wytycznymi dla polityki regionalnej przyjętymi w 1999 r. wsparciem w ramach celu 2 mogą być objęte regiony zamieszkane maksymalnie przez 18% ludności UE. W regionach z problemami strukturalnymi w przemyśle oraz w sektorze usług zamieszkiwać może nie więcej niż 10% ogółu ludności UE. Pozostałe 5% przypada na rejony rolnicze objęte pomocą w ramach celu 2, 2% – na obszary zurbanizowane i 1% – na regiony zależne od przemysłu rybnego.

Obszary przemysłowe objęte pomocą w ramach celu 2 (poziom NUTS III) podobnie jak w latach 1994-1999 muszą spełniać następujące trzy kryteria: poziom bezrobocia wyższy niż średni we Wspólnocie, udział zatrudnienia w sektorze przemysłowym wyższy niż przeciętny dla Wspólnoty, spadek zatrudnienia w przemyśle. Realizacja programów prowadzonych w ramach celu 2 polityki regionalnej finansowana jest ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Socjalnego (EFS). W latach 1994-1999 na wsparcie restrukturyzacji regionów przemysłowych UE przeznaczono 15 mld ECU [2, s. 12]. Najwięcej środków na ten cel przeznaczono w Wielkiej Brytanii, Francji, Hiszpanii i we Włoszech. Nie oznacza to jednak, że w pozostałych krajach członkowskich procesy restrukturyzacji przemysłu nie były wspierane w ramach polityki regionalnej. W Grecji, Portugalii i Irlandii procesy te wspierane były w ramach celu 1.

W latach 2000-2006 w ramach celu 2 realizowane są 102 programy narodowe, regionalne i ponadregionalne w 15 krajach członkowskich rozszerzonej UE. Spośród programów ponadregionalnych można wyodrębnić te, które są skoncentrowane na problemach regionów charakteryzujących się uzależnieniem od tradycyjnych sektorów przemysłu.

Program dla Północnej Holandii (jeden z 4 opracowanych w Holandii), obejmujący trzy prowincje: Friesland, Groningen i Drenthe, ma na celu zwiększenie różnorodności ekonomicznej regionu. Objęte programem prowincje charakteryzują się słabo rozwiniętą gospodarką, niewielką liczbą małych i średnich przedsiębiorstw oraz małą liczbą inicjatyw lokalnych tworzących miejsca pracy. Obszar ten oparty jest na tradycyjnych, pracochłonnych gałęziach przemysłu. Pojawiają się także nowe sektory przemysłu, takie jak: telekomunikacyjny, sprzętu medycznego, biotechnologiczny, wciąż jednak udział rolnictwa i tradycyjnych gałęzi przemysłu w tworzeniu miejsc pracy jest większy niż średnia dla Holandii.

W Austrii w ramach celu 2 funkcjonuje 8 programów regionalnych. W programie opracowanym dla regionu Steiermark za priorytet przyjęto rozwój sektora przemysłowego oraz usług. I chociaż procesy restrukturyzacji ekonomicznej regionu rozpoczęły się 20 lat temu, wciąż podejmowane są działania zmierzające do przyciągnięcia tam nowoczesnych przemysłów dzięki poprawie bazy ekonomicznej.

W Belgii spośród 7 programów 2 dotyczą rozwoju prowincji Antwerpia oraz Limburgia. Skoncentrowano się w nich na problemie restrukturyzacji terenów zdominowanych przez tradycyjne gałęzie przemysłu. Program pierwszy obejmuje część dawnych terenów górniczych w dystrykcie Turnhout (Kempen) i terenów położonych w północno-wschodniej Antwerpii. Główne obszary aktywności ekonomicznej w Kempen to przemysł chemiczny, metalowy, spożywczy, w północno-wschodniej Antwerpii natomiast – przemysł petrochemiczny.

We Włoszech spośród 14 programów 2 są skoncentrowane na problemach regionów z tradycyjnymi, pracochłonnymi gałęziami przemysłu. Są to programy dla regionów Marche (przemysł tekstylny i odzieżowy) oraz Dolina Aosty (przemysł hutniczy i stalowy).

We Francji spośród 22 programów większość ma charakter wielosektorowy i dotyczy rozwoju: rolnictwa, wszelkiego rodzaju usług, w tym turystyki, przemysłu ICT oraz sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Tylko 2 programy dotyczą regionów ze strukturalnymi problemami w przemyśle. Są to: program dla Regionu Centralnego (przemysł zbrojeniowy, samochodowy, odzieżowy) oraz dla Nord-Pas-de-Calais (górnictwo).

W Hiszpanii z 7 programów 2 dotyczą przede wszystkim restrukturyzacji regionów przemysłowych: program dla Nawarry (przemysł spożywczy, stalowy i zdominowany przez inwestorów zagranicznych przemysł samochodowy) oraz dla Kraju Basków (przemysł metalowy, spożywczy i produkcji gum).

Najwięcej programów celu 2, skoncentrowanych na problemach regionów charakteryzujących się znacznym udziałem w gospodarce tradycyjnych gałęzi przemysłów, funkcjonuje w Niemczech i w Wielkiej Brytanii.

W Niemczech na 11 programów celu 2 kilka dąży do wsparcia konkurencyjności regionów, w których występują problemy strukturalne, spowodowane upadkiem tradycyjnych gałęzi przemysłu. I chociaż procesy rewitalizacji tych obszarów w niektórych landach trwają już ponad 30 lat, wciąż występują tam problemy strukturalne, np. zbyt słabe tempo rozwoju sfer aktywności ekonomicznej alternatywnych dla tradycyjnych gałęzi przemysłu lub niedopasowaniu struktury wykształcenia siły roboczej do potrzeb rynku pracy. Programy te to m.in.: program dla Bawarii obejmujący swym zasięgiem wschodnią część landu, program dla Zagłębia Saary, program dla Szlezwika-Holsztynu, program dla regionu Hessen czy program dla regionu Nadrenia-Palatynat.

Podobnie w Wielkiej Brytanii na 14 opracowanych programów celu 2, 6 dotyczy regionów, w których problemy strukturalne są efektem przede wszystkim upadku tradycyjnych gałęzi przemysłu. Programy te opracowano dla regionów: West Midlands, Yorkshire i Hamber, Anglia Północno-Wschodnia, Walia Wschodnia, Anglia Północno-Zachodnia i Szkocja Zachodnia.

3. Wspieranie rozwoju przemysłu w regionach najslabiej rozwiniętych

Oszacowanie wielkości wsparcia przeznaczonego na rewitalizację regionów charakteryzujących się koncentracją schyłkowych gałęzi przemysłu jest trudne w ramach celu 1. Regiony objęte celem 1 stanowią duże jednostki terytorialne (poziom NUTS II), charakteryzujące się niskim stopniem rozwoju. Występują tam różnorakie bariery rozwoju w sferze produkcji rolnej i przemysłowej, wynikające z niedostatecznego poziomu infrastruktury, a także niedostatecznego poziomu wykształcenia siły roboczej. Zatem programy rozwoju opracowywane dla tych regionów mają charakter wielosektorowy i trudno precyzyjnie oszacować udział sektora przemysłu w tych programach.

W krajach bogatych najslabiej rozwinięte są na ogół regiony rolnicze, charakteryzujące się trudnymi warunkami naturalnymi, lub obszary słabo zaludnione. W krajach biedniejszych często dodatkowym obciążeniem dla tych regionów są przestarzałe, mało konkurencyjne zakłady przemysłowe. Sprawia to, że również w ramach celu 1 podejmowane są działania zmierzające do rewitalizacji przemysłu. W latach 2000-2006 w 19 krajach członkowskich realizuje się 104 programy narodowe, regionalne i ponadregionalne w ramach celu 1. Programy te są skoncentrowane na trzech sferach:

- infrastrukturze (28% środków, z czego około 50% przypada na infrastrukturę transportową),
- zasobach ludzkich (30% środków; za priorytetowe uznano politykę zatrudnienia oraz edukację i system szkolenia),
- pomocy dla sektora produkcyjnego (42% środków).

Interwencje w ramach celu 1 mają przede wszystkim za zadanie tworzenie konkurencyjnego otoczenia, rozwój zasobów ludzkich oraz poprawę infrastruktury. Jednak wśród specyficznych priorytetów wymienianych w programach celu 1 pojawia się również problem konwersji i restrukturyzacji przemysłowej [1, s. 27]. W Hiszpanii np. za jeden z priorytetów strategii rozwoju regionu na lata 2000-2006 uznano wspieranie konkurencyjności produkcji przemysłowej przez dywersyfikację produkcji i modernizację produkcji, organizacji oraz technologii. Z kolei w Holandii, gdzie w ramach celu 1 region Flevoland otrzymuje pomoc przejściową, za jeden z priorytetów uznano wzmocnienie sektora produkcyjnego. W Austrii, w regionie Burgenland, za priorytet uznano wzrost konkurencyjności przemysłu w celu zmniejszenia opóźnienia rozwojowego regionu. W niektórych starych krajach członkowskich UE w ramach programów celu 1 kontynuowane są działania na rzecz zmian strukturalnych w tradycyjnych gałęziach przemysłu. Program taki na lata 2000-2006 opracowano w Wielkiej Brytanii dla regionu South Yorkshire. Region ten charakteryzuje się dużą koncentracją tradycyjnych gałęzi przemysłu (górnictwo, przemysł stalowy i maszynowy), które od lat siedemdziesiątych XX w. znajdują się w stanie upadku. Również w Niemczech istnieją regionalne programy restrukturyzacji schyłkowych gałęzi przemysłu, opracowane (w ramach celu 1) dla landów wschodnich: Meklemburgii, Turynгии, Saksonii-Anhalt, Saksonii oraz dla Berlina Wschodniego. W Grecji na 13 programów celu 1, w 2 (dla „kontynentalnej Grecji” oraz dla „zachodniej Grecji”) za priorytet przyjęto wspieranie rozwoju regionów z problemami strukturalnymi w przemyśle. W Hiszpanii oprócz 14 innych programów wspierających rozwój przemysłu i konkurencyjność regionów słabo rozwiniętych, program dla Asturii (regionu o dużej koncentracji górnictwa, przemysłu stalowego i stoczniowego) ma typowo rewitalizujący charakter. W nowych krajach członkowskich prawie wszystkie regiony korzystają ze środków funduszy strukturalnych w ramach celu 1. Opracowano tam programy narodowe, które mają prowadzić do poprawy konkurencyjności przemysłowej, rozwoju nowoczesnych gałęzi przemysłu i usług oraz poprawy produktywności przemysłu. Realizacja programów celu 1 polityki regionalnej, dotyczących restrukturyzacji i konwersji przemysłu, finansowana jest z EFRR oraz EFS.

4. Priorytety programów rewitalizacji regionów z problemami strukturalnymi a wzrost konkurencyjności regionów

Chociaż założenia polityki regionalnej na lata 2000-2006 opracowano przed sformułowaniem strategii lizbońskiej, jednak analizując priorytety poszczególnych programów opracowanych w ramach celów polityki regionalnej problemów a dotyczących rozwiązywania problemów strukturalnych w przemyśle, można zauważyć pewne zbieżności ze strategią lizbońską. Niestety, niektóre działania prowadzone w ramach funduszy strukturalnych są sprzeczne z przyjętymi założeniami i celami tej strategii. Cele strategii lizbońskiej to: wzrost zatrudnienia, rozwój infrastruktury, wspieranie B i RT, inwestycje w kapitał ludzki, rozwój biznesu, przeciwdziałanie społecznemu wykluczeniu oraz zrównoważony ekologicznie wzrost.

Tabela 1. Priorytety wybranych programów celu 1 dla regionów z dużą koncentracją tradycyjnych gałęzi przemysłu

Kraj	Regiony	Priorytety
Niemcy	Saksonia-Anhalt, Meklemburgia – Pomorze Zachodnie	<ul style="list-style-type: none"> – pomoc dla przedsiębiorstw, – rozwój infrastruktury, – środowisko, – zasoby ludzkie, – rozwój obszarów wiejskich,
Niemcy	Brandenburgia, Berlin Wschodni, Turyngia	<ul style="list-style-type: none"> – promocja konkurencyjności biznesu, głównie MŚP, – infrastruktura, – ochrona i poprawa środowiska, – tworzenie miejsc pracy i wyrównywanie szans, – rozwój obszarów wiejskich
Hiszpania	Asturia	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa konkurencyjności i zatrudnienia oraz rozwój struktury produkcyjnej, – społeczeństwo oparte na wiedzy (innowacje, B i RT, społeczeństwo informacyjne), – środowisko, dziedzictwo kulturowe i zasoby wodne, – infrastruktura edukacyjna oraz umacnianie systemu szkolenia technicznego i zawodowego, – rozwój lokalny i miejski, – sieci energetyczne i transportowe, – rolnictwo i rozwój obszarów wiejskich
Wielka Brytania	Walania Zachodnia	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój MŚP oraz rozwój bazy dla MŚP, – innowacje i gospodarka oparta na wiedzy, – regeneracja gospodarek lokalnych, – rozwój zasobów ludzkich, – rozwój obszarów wiejskich, – rozwój strategicznej infrastruktury

Źródło: opracowano na podstawie [3].

Priorytety przyjmowane w programach rozwoju regionalnego są konsekwencją nowego podejścia, obowiązującego w UE w kwestii problemów strukturalnych. Zgodnie z tym podejściem wspieranie dostosowań strukturalnych powinno być oparte na działaniach horyzontalnych, polegających na: tworzeniu sprzyjającego dostosowaniom szeroko rozumianego otoczenia, wspieraniu nauki oraz badań i rozwoju, wspieraniu małych i średnich przedsiębiorstw oraz rozwijaniu zasobów ludzkich. O ile bezpośrednio wspieranie tradycyjnych gałęzi przemysłu jest sprzeczne z obowiązującym w UE horyzontalnym podejściem do kwestii rozwiązywania problemów strukturalnych, o tyle formułowane w programach celów 1 i 2 priorytety wskazują na coraz większe znaczenie instrumentów horyzontalnych. Wydaje się, że jest to tendencja ze wszech miar pożądana, gdyż celem rozpoczęcia procesów dostosowań strukturalnych w regionach powinno być przede wszystkim budowanie konkurencyjności regionów, a wprowadzenie instrumentów horyzontalnych eliminuje uznaniowość i doraźność stosowanych rozwiązań. W programach celu 1, skierowanych do regionów charakteryzujących się problemami strukturalnymi, wynikającymi z dużej koncentracji tradycyjnych gałęzi przemysłu, większość priorytetów jest zbieżna ze strategią lizbońską, czyli ma na celu budowanie konkurencyjności regionów (tab. 1). Niektóre priorytety jednak, np. pomoc dla przedsiębiorstw w programie dla Saksonii-Anhalt czy wspieranie rozwoju obszarów wiejskich, nie są zbieżne z priorytetami strategii lizbońskiej.

Na podobne tendencje wskazuje analiza priorytetów przyjętych w programach celu 2, dotyczących regionów ze strukturalnymi problemami w tradycyjnych gałęziach przemysłu (tab. 2). Jednak w programach celu 2 w zasadzie nie stosuje się bezpośredniego wspierania przedsiębiorstw, a podejmowane działania zmierzają do dywersyfikacji ekonomicznej regionów, ze szczególnym naciskiem na tworzenie miejsc pracy.

Tabela 2. Priorytety wybranych programów celu 2 dla regionów z dużą koncentracją tradycyjnych gałęzi przemysłu

Kraj	Region	Priorytety
1	2	3
Austria	Steiermark	<ul style="list-style-type: none"> - sektor przemysłowy i usług, - społeczeństwo informacyjne, - zintegrowany rozwój regionalny, turystyczny i kulturalny, - pomoc techniczna, - zatrudnienie i rozwój zasobów ludzkich
Holandia	Holandia Północna	<ul style="list-style-type: none"> - konsolidacja sektora prywatnego, - rozwój centrów obszarów zurbanizowanych, - poprawa funkcjonowania rynku pracy, - pomoc techniczna

Tabela 2, cd.

1	2	3
Francja	Nord-Pas-de Calais	<ul style="list-style-type: none"> - promowanie wzrostu ekonomicznego kreującego miejsca pracy, - tworzenie fundamentów ekonomicznej i społecznej spójności, - promowanie lokalnych inicjatyw dla zrównoważonego rozwoju i solidarności
Włochy	Marche	<ul style="list-style-type: none"> - rozwój i umacnianie sektora przemysłowego, - środowisko i dziedzictwo kulturowe, - dywersyfikacja ekonomiczna i rozwój lokalnego potencjału
Belgia	Prowincja Antwerpia	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie MŚP, współpracy biznesu, rozwój sieci przepływu wiedzy i technologii, - innowacje, B i RT, - rozwój zasobów ludzkich
Wielka Brytania	Yorkshire i Humber Anglia Północno-Wschodnia	<ul style="list-style-type: none"> - wspieranie przedsiębiorczości tworzącej miejsca pracy i koncentrującej się na innowacjach, - usuwanie barier dla wzrostu konkurencyjności, - wspieranie inicjatyw regionalnych zmierzających do odnowy ekonomicznej i społecznej, - dywersyfikacja ekonomiczna, - partnerstwo inwestycyjne, - pomoc techniczna - tworzenie kultury przedsiębiorczości, - wzrost MŚP i konkurencyjności, - wspieranie inwestycji tworzących miejsca pracy, - przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu przez wspieranie lokalnych inicjatyw tworzących miejsca pracy dla ludności zamieszkującej region, - pomoc techniczna
Niemcy	Zachodnia Bawaria Zagłębie Saary	<ul style="list-style-type: none"> - uzupełnianie infrastruktury, - konkurencyjny biznes i miejsca pracy, - B i RT, informacja i rozwój kompetencji, - turystyka, - tworzenie struktur miejskich sprzyjających osiedlaniu i lokowaniu działalności produkcyjnej, - pomoc techniczna, - nowoczesna infrastruktura, - konwersja gospodarki: alternatywa dla górnictwa i przemysłu stalowego, - poprawa warunków życia w miastach, - promocja regionów otrzymujących przejściowe wsparcie, - pomoc techniczna

Źródło: opracowano na podstawie [3].

Przyjęte 14 lipca 2004 r. propozycje legislacyjne, dotyczące reformy polityki spójności na lata 2007-2013, są zapowiedzią lepszego dostosowania tej polityki do wymogów budowania konkurencyjnego obszaru w Europie

5. Podsumowanie

Analiza programów realizowanych w ramach celów 1 i 2 europejskiej polityki regionalnej wskazuje, że regiony charakteryzujące się dużym udziałem tradycyjnych gałęzi przemysłu w gospodarce nadal korzystają ze wsparcia w ramach funduszy strukturalnych. Analiza priorytetów realizowanych w ramach poszczególnych programów wskazuje na rezygnację z działań bezpośrednio wspierających sektory czy przedsiębiorstwa na rzecz działań horyzontalnych, wspierających tworzenie otoczenia biznesu oraz dywersyfikację ekonomiczną regionów.

Literatura

1. Beutel J., *The Economic Impact of Objective 1 Interventions for the Period 2000-06. Final report to the DG for Regional Policy*, Konstanz 2002.
2. *Reform of the Structural Funds 2000-2006*, EC, Brussels 1999.
3. *Regional Policy – Info regio-Programme*, www.europa.eu.int/comm/regional_policy/.
4. *Spójność u progu 2007 roku*, „Biuletyn informacyjny UE” 2004.
5. *Thematic Evaluation of the Structural Funds' Contributions to the Lisbon Strategy. Synthesis Report of Danish Technical Institute*, February 2005.
6. *The Results of the Programming of the Structural Funds for 2000-2006 (Objective 1)*, „SEC” 2001, 1140.
7. *Third Progress Report on Cohesion: Towards a New Partnership for Growth, Jobs and Cohesion*, EC, COM 2005.

THE IMPORTANCE OF THE STRUCTURAL FUNDS IN REVITALIZATION REGIONS WITH HIGH CONCENTRATION OF PHASE DOWN INDUSTRIES

Summary

The paper examines the role of structural funds in supporting structural adjustment in regions with high concentration of traditional sectors of industry. The analysis of programmes' priorities of objectives 1 and 2 indicates that these regions still receive significant help in the framework of regional policy. Moreover the analysis indicates increasing role of horizontal undertakings which focus on establishing environment for business, supporting SME and economic diversification of regions.